

Tafsir Dergisi - Tafsir Journal

e-ISSN: 2792-078X

Cilt/Volume: 4, Sayı/Issue: 2, (Aralık/ December 2024): 64-76

Lafzın Kaynağının Belirlenmesi Açısından Kur'ân Vahyinin Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme

An Examination of the Qualities of the Revelation of the Holy Qur'an in the Context of Thematic Tafsir in Terms of Determining the Source of Words

Büşra Özdemir

Dr. Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi/ Tefsir Anabilim Dalı

Agri Ibrahim Chechen University, Faculty of Theology

Ağrı, Türkiye

e-mail: bozdemir@agri.edu.tr orcid.org/ [0000-0001-8157-656X](https://orcid.org/0000-0001-8157-656X)

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 10.09.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 25.10.2024

Yayın Tarihi/Pub Date: 31.12.2024

Atıf/Cite as

Özdemir, Büşra. Lafzın Kaynağının Belirlenmesi Açısından Kur'ân Vahyinin Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme, Tafsir Dergisi 4/2 (Aralık 2024), 64-76.

Özdemir, Büşra. An Examination of the Qualities of the Revelation of the Holy Qur'an in the Context of Thematic Tafsir in Terms of Determining the Source of Words, Tafsir Journal 4/2 (December 2024), 64-76.

İntihal/Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Published by Tafsir Journal, Turkey.

<http://www.tafsirdergisi.com/index.php/tafsir/index>

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Lafzın Kaynağının Belirlenmesi Açısından Kur'ân Vahyinin Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme

Öz

Bu araştırma, Kur'ân vahyinin lafzî aidiyetini ve özgünlüğünü tematik tefsir yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın konusu, Kur'ân'ın Arapça bir kitap olarak indirilmesi, Kadir Gecesi'nde nazil olması, Levh-i Mahfûz'da korunması ve ayetlerin ayrıntılı şekilde açıklanması gibi temel niteliklerdir. Bu nitelikler, vahyin ilahi kaynağına dair önemli işaretler sunmaktadır. Araştırma, Kur'ân'ın bu özelliklerini dilsel, tarihsel ve teolojik bir bağlamda ele alarak, vahyin lafzî yönüne ilişkin tartışmalara katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın kapsamı, Kur'ân'ın dilsel ve yapısal özelliklerinin, vahyin ilahi bir kaynaktan geldiğini gösteren unsurlar çerçevesinde ele alınmasını içermektedir. Bu çerçevede, Kur'ân'ın Arapça olarak indirilmesi, vahyin hem anlam hem de lafız açısından özgünlüğünü destekleyen bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Kadir Gecesi'nde nazil oluşu, Levh-i Mahfûz'da korunması ve ayetlerin detaylı açıklanmasının, vahyin zamansal ve mekânsal ötesi niteliğini yansıttığı belirtilmiştir. Araştırma, bu özellikleri bütüncül bir şekilde analiz ederek Kur'ân'ın lafzî aidiyeti ile ilgili mevcut tartışmalara yeni bir perspektif sunmaktadır. Bu çalışmada kullanılan yöntem, tematik tefsir yaklaşımıdır. Bu yöntem, Kur'ân'daki vahiy ile ilgili ayetlerin bir bütünlük içinde ele alınmasını ve detaylı bir şekilde analiz edilmesini sağlamaktadır. Araştırma kapsamında, lafzın kaynağı ve özgünlüğüne dair tartışmalara dayanak oluşturmak için klasik ve modern tefsir eserleri kullanılmıştır. Bu eserler, vahyin ilahi kaynağına işaret eden dilsel ve anlamsal unsurları belirlemek için temel referanslar olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın önemi, Kur'ân'ın lafzî aidiyeti ve özgünlüğüne dair yapılan tartışmaları, tarihsel ve teolojik bir bağlamda yeniden ele almasıdır. Bu bağlamda, Kur'ân'ın metinsel bütünlüğü ve ilahi kaynağına dair iddialar, araştırmanın odak noktasıdır. Çalışma, Kur'ân'ın diğer kutsal metinlerden ayrılan özgünlüğüne dikkat çekmekte ve vahyin lafızları ile anlamının ilahi irade ile şekillendiğini vurgulamaktadır. Böylelikle, araştırma, Kur'ân'ın kıyamete kadar değişmeden korunacağı inancını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân-ı Kerîm, Vahiy, Lafız, Tefsir, Aidiyet.

An Examination of the Qualities of the Revelation of the Holy Qur'an in the Context of Thematic Tafsir in Terms of Determining the Source of Words

Abstract

This study aims to examine the verbal attribution and originality of Qur'anic revelation using the thematic tafsir method. The subject of the research focuses on key characteristics of the Qur'an, such as its revelation as an Arabic book, its descent on the Night of Power (Laylat al-Qadr), its preservation in the "Preserved Tablet" (Lawh al-Mahfuz), and the detailed explanation of its verses. These characteristics are significant indicators of the divine origin of revelation. By analyzing these features within linguistic, historical, and theological contexts, the study seeks to contribute to the ongoing discussions on the verbal dimension of Qur'anic revelation. The scope of the research encompasses the linguistic and structural features of the Qur'an, addressing their role as evidence of the divine source of revelation. The study evaluates the Qur'an's revelation in Arabic as a foundational element supporting its originality in both meaning and wording. Additionally, the descent of revelation on the Night of Power, its preservation in the Preserved Tablet, and the detailed explanation of its verses highlight the Qur'an's transcendent nature beyond time and space. The research provides a holistic analysis of these features, offering new perspectives on the issue of verbal attribution. The methodology of the study is based on the thematic tafsir approach, which allows for a comprehensive analysis of the verses related to revelation. Classical and modern tafsir works are utilized as primary references to examine linguistic

and semantic elements pointing to the divine origin of the Qur'an. These sources form the foundation for the systematic exploration of the Qur'an's verbal authenticity and originality. The significance of the study lies in its re-evaluation of the verbal attribution and originality of the Qur'an within historical and theological contexts. By focusing on the Qur'an's textual integrity and divine origin, the research emphasizes the uniqueness of the Qur'an compared to other sacred texts. It highlights that the Qur'anic wording and meaning were shaped by divine will, reinforcing the belief in its preservation as an unaltered divine text until the end of time.

Keywords: Qur'an, Revelation (al-Vahy), Speech, Tafsir, Belonging.

Giriş

Bu çalışma, Kur'an ayetlerinin tefsirinden yola çıkarak, vahyin lafzının kökenini ve özgünlüğünü bilimsel bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Ayetlerin tefsiri, vahyin niteliksel yönünün anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda vahyin niteliksel yönünün anlaşılması, lafzının aidiyetini anlama konusu için gerekli analitik temeli oluşturabilir.

Kur'an vahyinin niteliksel olarak incelenmesi, lafzın kaynağı yanında doğasını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu makale, özellikle Kur'an'ın Arapça olarak indirilmesi, Kadir Gecesi'nde nazil olması, Levh-i Mahfûz'da bulunması ve ayetlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması gibi vahyin belirgin özelliklerini ele alacaktır. Bu unsurlar, Kur'an'ın ilahi kaynağına dair önemli işaretler sunmakta ve ayetlerin tefsiri yoluyla bu özelliklerin kapsamlı bir değerlendirmesini mümkün kılacaktır. Aynı şekilde bu unsurlar, Kur'an vahyinin diğer tüm metinlerden farklı ve özgün taraflarına dikkat çekerek lafzın aidiyetiyle ilgili tartışmalar için Kur'an ayetlerinden bir temel oluşturacaktır. Ayrıca bu makale, ayetlerin tefsiri aracılığıyla vahyin lafzının kaynağına ilişkin tartışmaları derinleştirecek ve aynı zamanda Kur'an'ın tarihsel süreçte nasıl anlaşılmiş olduğuna dair bilimsel bir analiz sunacaktır.

1. Kur'an'ın Kur'ânen 'Arabiyyen (Arapça Bir Kitap)' Oluşu

Kur'an'ın "Arapça bir kitap" olarak tanımlanması, vahyin dilsel boyutuna ilişkin önemli bir özelliktir. Bu tanımlama, vahyin belirli bir dil çerçevesinde sunulduğunu göstermektedir. Kur'an'da bu durumu belirten sekiz ayet bulunmaktadır; bu ayetlerden yedisinde doğrudan "Arapça Kur'an" ifadesi kullanılmıştır. Birinde ise Hz. Peygamber'in (sav) dilinin Arapça olduğu vurgulanmıştır. Bu ayetlerin tamamının Mekke döneminde indirilmiş olması, konunun dikkat çeken bir diğer yönüdür. Aralarından sadece Ra'd sûresinin Mekke'de mi yoksa Medine'de mi nazil olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bununla birlikte, mevcut rivayetlerin çoğunluğu, bu sûrenin Mekke'de indirildiği yönündedir. Bu makalede, konuyla ilgili bir ayet örnek alınarak mesele detaylandırılacaktır.

Lügatlerde Arabî teriminin, Araplara özgü olan ve onların konuştuğu dili yansıtan bir ifade olarak değerlendirilmesi, incelememiz açısından önemlidir. Zira bu kelimenin kullanımı, Arap kültürünün ve Arapça dilinin temsil edilmesini ifade eder. Genel anlamda Arabî terimi, hem Arap toplumunu hem de onların konuştuğu dili tanımlamak için kullanılan bir kelimedir.

Kur'an'ın Arapça olarak indirildiğini belirten قُرْآنًا عَرَبِيًّا (Kur'ânen arabiyyen) ifadesi, bu anlamın somut bir örneğini sunmaktadır. Bu terkip, Kur'an'ın Arap diline özgü lafızlarla geldiğini açıkça ortaya koyar. Bu bağlamda, Arabî kelimesinin Arapça dilini yansıttığını vurgulayan ayetler, Kur'an'ın dilsel bağlamını bilimsel olarak desteklemektedir.

وَأَنَّهُ لَنَتْلُوهُنَّ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ

“Bu Kur’ân âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. “Onu, senin kalbine uyarıcılardan olası diye Rûhulemîn indirmiştir. Onu, senin kalbine uyarıcılardan olası diye açık bir Arapça ile Rûhulemîn indirmiştir.”¹

Tabâtabâi’ye (öl. 1904-1981) göre “Arapça okunan şey” ifadesi, vahyin belirli bir dilin yapısına ve kalıplarına göre sunulduğunu gösterir.² Aynı şekilde Süleyman Ateş de Şuarâ 26/192-195. ayetlerinin Kur’ân’ın sadece anlam olarak değil, aynı zamanda bu anlamın dilsel kalıplarıyla birlikte Hz. Peygamber’in kalbine indirildiğine işaret ettiğini söylemektedir.

Buradan hareketle Kur’ân’ın, açık bir Arapça ile Rûhu’l-Emîn tarafından Hz. Peygamber’e iletiildiği söylenebilir. Açık bir Arapça ile indirilmesi ise Hz. Peygamber’e Arap dili formunda, anlamlı ve belirli söz kalıplarıyla ulaştırılması demektir. Şayet Kur’ân Arapça dışında başka bir dilde indirilmiş olsaydı, Hz. Peygamber’in aldığı manaları Arapça’ya çevirmesi gerekecekti. Ancak böyle olduğuna dair en küçük bir karine yoktur. Aksine ona açık bir Arapça ile ulaştırıldığı ayetlerde belirtilmiştir.³

Zemahşerî (öl. 538/1144), ayette geçen “alâ kalbike” ifadesinin Hz. Peygamber’in Kur’ân’ı ezberleyip anlaması, okuması ve hafızasında kalıcı olarak yerleştirmesi anlamına geldiğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda, bir metnin ezberlenebilir ve okunabilir olması, o metnin belirli dilsel yapı ve lafızlarla ifade edilmiş olduğunu gösterir. Zemahşerî’nin görüşüne göre, ayette belirtilen lafzın Arapça olduğu açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla buradan hareketle vahyin lafzen tevdi edildiği sonucuna varılabilir.

Kur’ân’ın Hz. Peygamber’in kalbine indirilmesiyle ilgili âlimler arasında çeşitli yorumlar bulunmaktadır. Bu yorumlardan biri, Hz. Peygamber’in Kur’ân’ın derinliklerine tam anlamıyla vakıf olması amacıyla indirildiği yönündedir. Bu görüşe göre, eğer Hz. Musa’ya levhalar yazılı olarak gelmemiş olsaydı ve sadece kalbine inseydi, o zaman ledünni ilme erişme ihtiyaç duymayacak ve öğretmenleri bozulmayacaktı. Kur’ân’ın Hz. Peygamber’in kalbine indirilmesi, vahyin her türlü tehlikeye karşı korunmasını sağlamak içindir. Zira Hz. Peygamber’in zihnine yerleştirilen bilgi, onun yaşamı süresince korunmuş olacaktır. Hz. Peygamber de bu bilgiyi ümmetine kesintisiz bir şekilde aktarmak için hem sözlü hem de yazılı olarak tüm çabasını göstermiştir.⁴

Ayetin devamında Arap dili vurgusunun yapılması, müşriklerin Kur’ân’a karşı geliştirebilecekleri olası bahaneleri engellemek amacıyla gelmiştir. Çünkü onlar, eğer vahiy yabancı bir dilde indirilmiş ve yabancı bir peygamber tarafından getirilmiş olsaydı, bu durumda Kur’ân’ı anlamadıkları gerekçesiyle itirazda bulunacaklardı. Nitekim Zemahşerî “*Senin kalbine indirdik.*” ifadesi ile ilgili olarak açıklama yaparken, Kur’ân’ın Hz. Peygamber’in ve onun kavminin dili olan Arapça ile indirilmesinin hem peygamber hem de kavmi tarafından anlaşılması amacına hizmet ettiğini belirtmektedir. Çünkü insanlar kendi ana dillerinde gelen bilgiyi daha hızlı ve etkin bir şekilde kavrayabilirler; zira kendi dillerindeki anlamları doğrudan anlayabilirler. Buna karşın, yabancı bir dilde iletilen bilgi, kişinin zihninde tam anlamıyla yerleşmeyebilir.

---

¹ Kur’ân Yolu Tefsiri, ts. Şuarâ 26/192-195; Bu ayet, Mekke döneminde 47. sûre olarak inmiştir.

² Muhammed Hüseyin Tabatabâi, *el-Mizan fî tefsiri’l-Kur’ân* (Beyrut: Müessesetü’l-A’lemi li’l-Matbuat, 1973), 15/322-323.

³ Süleyman Ateş, *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri* (İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1878), 6/321.

⁴ M. Hamdi Yazır Elmalılı, *Hak Dini Kur’ân Dili* (İstanbul: Eser Yay. ts.), 9/7/532.

2. Kur'ân'ın Kadir Gecesi'nde İnmesi ve 'Levh-i Mahfûz'da Bulunması

Kur'ân'ın "Kadir Gecesi"nde indirilmesi" ve "Levh-i Mahfuz'da yer alması" gibi vasıflar, vahyin temel özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu vasıflar, ilahî mesajın korunmuş ve zamandan bağımsız bir yapıda olduğunu ortaya koyarak, vahyin kutsallığını ve değişmezliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu iki konuyu aynı başlık altında ele almamızın nedeni, Kur'ân'ın ilk olarak Kadir Gecesi'nde "Levh-i Mahfûz'a" indirilmiş olmasıdır. Kur'ân'da bu konuya dair iki ayet bulunmaktadır ve her iki ayetin de Mekke döneminde nazil olması dikkat çekicidir. Bu durum, müşriklerin vahyin kaynağını sorgulama eğilimleriyle ilişkilidir. Özellikle ilk ayette geçen "bilakis" anlamındaki itiraz ifadesi, bu dönemdeki muhatapların Kur'ân'ın kaynağına yönelik itirazlarını ve şüphelerini yansıtmaktadır.

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ

"O (asılsız saydıkları kitap) şanı yüce bir Kur'ân'dır, Levh-i mahfûzdadır."⁵

Mukâtil b. Süleyman'a (öl. 150/767) göre, ayette geçen "Kur'ân" terimi, genellikle "kitap" anlamında anlaşılmaktadır.⁶ Taberî'nin (öl. 310/923) yorumuna göre, kıraatçiler "mahfûz" kelimesini kesra ile okuyarak "levh" kelimesini "mahfûz" kelimesine sıfat olarak eklemişlerdir. Bu kullanım, Levh-i Mahfûz'un herhangi bir değişime karşı korunduğunu vurgular; dolayısıyla, Allah'ın burada ortaya koyduğu hükümler ne eksilir ne de değişime uğrar. Buna karşın, diğer kıraatçiler "mahfûz" kelimesini ötre ile okuyarak Kur'ân'a sıfat olarak eklemişlerdir. Bu kullanım, Kur'ân'ın yüceliğini ve değişimden uzak olduğunu vurgulamak amacı taşır. Mücahid, (öl. 103/721) Levh-i Mahfûz'u Ümmü'l-Kitap olarak nitelendirirken, Kâtade bunun Allah katında bulunan bir levha olduğunu belirtmiştir. Enes b. Mâlik (öl. 93/711-12) ise, Levh-i Mahfûz'un İsrâfil'in alını olduğunu ifade etmektedir.⁷ Levh-i Mahfûz'un mahiyeti ile ilgili M. Zeki Duman da şu açıklamayı yapmıştır:

"Levh-i mahfûz Allah'ın ezeli ve ebedi ilminin- ahiret hayatının da tamamı dahil- yaratılmışlara bakan yönünün temsîlî/sembolik ifadesidir. Kalem ve yazı gibi levhi tavsif eden araçlar, levh-i mahfûz gerçeğini bizim idrakimize yakınlaştırmak amacıyla kullanılmış sembollerdir."⁸

Levh-i Mahfûz'un mahiyeti konusunda kesin bir bilgi mevcut olmamakla birlikte, Duman'ın perspektifi bu konuda farklı bir yaklaşım sunmaktadır. Diğer ayetlerde olduğu gibi, bu ayetlerde de müşriklerin yalanladığı kitabın "şanlı" ve "şerefli" nitelendirmeleriyle tasvir edildiği ve Kur'ân'ın nazım ve mucizevi yönleri itibarıyla yüksek bir mevkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Zemahşerî, Levh-i Mahfûz'un mahiyetinin tam olarak bilinmeyeceğini söylese de onu yedinci semanın üzerinde bulunan ve şeytanların erişiminden men edilmiş bir yer olarak tanımlamıştır. Bu yorum, Levh-i Mahfûz'un diğer varlıkların erişiminden korunan bir konumda bulunduğunu ifade etmektedir.⁹

Levh-i Mahfûz'un tam olarak mahiyeti bilinmemekle birlikte, vahyin burada korunduğu genel olarak kabul edilmektedir. Aynı şekilde buradan vahyin korunmasının lafızlarla bağlantılı olduğu da anlaşılmaktadır, çünkü anlam ancak bu lafızlar aracılığıyla beşerî idrake sunulabilir.

⁵ Kur'ân Yolu Tefsiri. Burûc 85/21-22.

⁶ Mukâtil b. Süleyman, *et-Tefsîru'l-Kebîr* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, t.y.), 4/651.

⁷ Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân* (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000), 30/24/347.

⁸ M. Zeki Duman, *Hakk'tan Halka Kelâmullah* (Ankara: Fecr Yayınları, 2018), 66.

⁹ Ebû'l Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzil ve 'Uyûni Ekâvil fi Vücûhi't-Te'vîl* (Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1998), 6/1242.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

“Biz onu (Kur'ân'ı) Kadir Gecesi'nde indirdik.”¹⁰

İbn Atıyye el-Endelüsî'nin (öl. 541/1147) görüşüne göre, Allah Kur'ân'ı Kadir Gecesi'nde tamamıyla bir defada dünya semasına indirmiştir. Ancak, bu ilk indirilisten sonra, Kur'ân'ın ayetleri olaylar ve durumlara göre kademeli olarak nazil olmuştur. Bu çerçevede, Kadir Gecesi'nde gerçekleşen ilk indiriliş, Kur'ân'ın tamamının dünya semasına inmesini ifade ederken, sonraki süreçte ayetlerin tarihsel ve durumsal bağlamlara uygun olarak parça parça nazil olması, vahyin zaman içindeki seyrini ve muhataplarına ulaşma yöntemini ortaya koymaktadır.¹¹

Zemahşerî'ye göre, Kur'ân, dünya semasında bizzat Cebrâil tarafından yazıcı meleklerle yazdırılmıştır. Buna göre vahiy, yeryüzüne inmeden önce gökyüzünde yazılı bir biçimde, yani Arapça kelime kalıplarına dökülmüş bir formda mevcut olmuştur. Zemahşerî'nin bu görüşü esas alınacak olursa, vahyin Arapça kelime kalıplarına dönüştürülmüş metin biçiminde dünya semasında bulunduğu ve bu metinlerin Hz. Peygamber'e bu formlarla sunulduğu söylenebilir.¹²

3. Kur'ân Ayetlerinin Ayrıntılı Açıklanması

Kur'ân ayetlerinin ayrıntılı bir biçimde açıklanması, vahyin nitelikleri arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Vahyin nitelikleri ele alınırken, özellikle ayetlerin lafzi yönüne yapılan vurgu, bu bağlamda büyük bir önem arz eder. Zira vahiy yalnızca anlam düzeyinde Hz. Peygamber'in kalbine indirilmiş olsaydı, ayetlerin lafzının detaylı bir şekilde açıklanmasına gerek kalmazdı. Bu durum, vahyin lafzi yönünün önemini ve ayetlerin kelime kelime açıklanmasının neden gerekli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu başlıkla ilgili Kur'ân'da yedi ayet mevcuttur, bu makalede bunlardan dört tanesi ele alınacaktır. Bu ayetlerin tamamının da Mekke döneminde indirilmiş olması, dikkate değerdir.

İbn Manzûr, صرفكم (sarafeküm) teriminin¹³ bir nesneyi mevcut konumundan başka bir yere çevirmek anlamına geldiğini ifade etmiştir.¹⁴ Bu anlam, Âl-i İmran 3/152 ayetinde geçen “ثم صرفكم عنهم ليبتليهم” (“Sonra Allah sizleri denemek amacıyla onlardan geri çevirdi.”)¹⁵ ifadesinde somut olarak görülmektedir. صرف fiili, yönlendirmek, değiştirmek, çevirmek, dönmek ve tekrar tekrar açıklamak gibi çok boyutlu anlamlara sahiptir.¹⁶

¹⁰ Kur'ân Yolu Tefsiri, 5/658-659. Kadîr 97/1; Bu ayet, nüzul sırasına göre 25. sûre olarak Mekke ortamında inmiştir.

¹¹ Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib İbn Atıyye el-Endelüsî, ts., 5/504.

¹² Zemahşerî, el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzil ve 'Uyûni Ekâvîl fi Vücûhi't-Te'vîl, 6/1372.

¹³ Halîl b. Ahmed الصَّرْف kelimesinin dirhem değerinin fazla olması, gümüşün kaliteli/iyi olması ve altını gümüşe karşılık satmak anlamına geldiğini ifade etmiştir. (Halîl b. Ahmed. Kitâbü'l-'Ayn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.y. 7/109). Cevherî الصَّرْف kelimesinin tevbe anlamına da geldiğini söylemiştir. (Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd, Tâcû'l-luğâ, Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1987 4/1384). İbn Fâris الصَّرْف kelimesinin dönmek anlamında olduğunu belirtmiştir. (İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris. Mu'cemü mekâyisi'l-luğâ, Dâru'l-Fikr, 1979, 4/179). Zebîdî bu kelimenin الحيلة anlamına da geleceğini ifade etmiştir. (Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed, Tâcû'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs, Daru'l-Hidâye, t.y. 24/12).

¹⁴ İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Ali b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. Lisânü'l-'Arab, 3. baskı. (Beyrut: Dâru Sâdir, 1414., ts.), 9/189.

¹⁵ Kur'ân Yolu Tefsiri, 5/1/690.

¹⁶ Muhammed b. el-Hüseyn Râgıb el-İsfehânî, el-Mufredât fi Garibi'l-Kur'ân (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 587-588.

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَلِيُفَوِّهُوا دَرَسَتْ وَلِيُنَبِّئَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

"Böylece biz ayetleri, duruma göre farklı tarzlarda gönderiyoruz ki, "İyi öğrenmişsin" desinler ve biz, anlayan topluluk için Kur'ân'ı iyice açıklamış olalım."¹⁷

Ayetle ilgili Seyyid Kutub (öl. 1906-1966) şunları söylemiştir:

"Gerçeği bulmak için çaba sarfetmeyenler; kendilerinden biri olan Muhammed (salât ve selâm üzerine olsun)'in ortaya attığı bu derece yüksek düzeyli açıklamaların kaynağına açıklık getirmeye çalışacaklardı. Böyle bir şeyin olmadığını bildikleri halde, birtakım şeyler uyduracaklardı. Çünkü gerek peygamberlikten önce gerekse peygamberlikten sonra Hz. Peygamber'in (salât ve selâm üzerine olsun) yaşayışının onlarda bilinmeyen bir tarafı söz konusu değildi."¹⁸

Seyyid Kutub'un bu ifadeleri, Mekke müşriklerin Hz. Muhammed'i yakından tanımalarına rağmen ona iftira attıklarını vurgulamaktadır. Ayrıca, Kutub'un Tevrat ve İncil hakkında yaptığı değerlendirmeler, Hz. Peygamber'in vahyi Ehl-i Kitap'tan almadığını ve onların kutsal metinlerini tahrif ettiğini açıkça belirtmektedir. Bu bağlamda, Ehl-i Kitap'ın kitaplarının değiştirilmiş olduğunu da ifade etmiştir:¹⁹

"Buna rağmen; "Ey Muhammed, sen bunları Ehl-i Kitap'ın yanında okudun, onlardan öğrendin" diyorlardı. Hâlbuki Ehl-i Kitap'tan hiç kimse böylesine erişilmez düzeyde bir açıklama yapamazdı. Ehl-i Kitabın sahip olduğu kitaplar, o gün ellerindeydi. Bugün de elimizdedir bu kitaplar. Ellerindeki o kitaplarla şu yüce Kur'ân arasındaki fark ise çok büyüktür. Ellerinde bulunan bu kitaplara peygamberlere ve krallara ilişkin tarihsel olarak kanıtlanmamış efsane ve hurafeler bulaşmıştır. Yine bu kitaplar, bilinmeyen insanların ortaya attığı birtakım rivayetlerden ibarettir. Bu söylediklerimiz daha çok eski ahit (Tevrat) için geçerlidir."²⁰

Kutub, İncil'in içeriğinin, İsa'nın vefatından uzun bir süre sonra, onun talebeleri tarafından aktarılan bilgilere dayandığını belirtmiştir. Bu bilgilerin, kilise konseyi tarafından defalarca değiştirilip dönüştürüldüğünü de eklemiştir. Ayrıca, İncil'de yer alan ahlaki öğretiler ve psikolojik direktiflerin de bu değişimlerden etkilenmiş olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle, defalarca tahrif ve değişime uğramış olan İncil ile Kur'ân'ın karşılaştırılmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.²¹

İbn Âşûr (öl. 1284/1868), Kutub'un görüşlerini destekleyici bir şekilde şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Hz. Peygamber'in vahyi başkalarından öğrendiği iddiası son derece dayanıksız ve geçersizdir. Zira Hz. Peygamber, ümmîdir; yani anneden doğmuş birisi olarak okuma yazma bilmemektedir."²² Peygamberin okuma yazma bilmemesi, onun getirdiği kitabın yalnızca Allah'tan gelebileceğine dair güçlü bir delil sunmaktadır.

Zemahşerî, ayette geçen "deraste" teriminin "okudun", "öğrendin" veya "ders aldın" anlamlarına geldiğini açıklamıştır. Bu bağlamda, "deraste" kelimesinin çeşitli olası yorumları bulunmaktadır: İlk olarak bu terim, Hz. Peygamber'in Kur'ân'ı dönemin âlimlerinden öğrenmiş olabileceği iddiasını ifade edebilir. İkinci olarak, "deraste" ifadesi, Hz. Peygamber'in "eskilerin masalları" olarak nitelendirilen eski hikayeleri öğrendiği ve bunları aktardığı şeklindeki iddialar anlamına gelebilir. Üçüncü olarak, bu terim, Hz. Peygamber'in eğitim

¹⁷ Kur'ân Yolu Tefsiri, 6/105. Bu ayet nüzul sırası olarak 55. sûrede Mekke ortamında inmiştir.

¹⁸ Seyyid Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân* (Beyrut: Dârü's-Şürûk, 1985), 6/791.

¹⁹ Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, 6/791.

²⁰ Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, 6/793.

²¹ Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, 6/794.

²² Muhammed et-Tâhir b. Muhammed et-Tûnusî İbn Âşûr, *et-Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr* (Tunus: Dâru Suhnûn, 1997), 7/421.

konularında Yahudilerden bilgi alıp bunları aktardığına da işaret edebilir. Zira o dönemde eğitim faaliyetleri Yahudiler tarafından yürütülmektedir. Dördüncü bir yorum ise “deraste” teriminin “Bu ayetler geçmişte kalmıştır.” anlamında kullanılmış olabileceğini yönündedir.

Ayrıca “duriset” ifadesi, “okundu” anlamına gelen meçhul bir kalıp olarak da değerlendirilmiştir. Bu kelimenin farklı okuyuşları, anlamının değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Mekke döneminin eğitim-öğretim faaliyetlerine dair tarihsel bağlam incelendiğinde, bu faaliyetlerin büyük ölçüde Yahudiler tarafından gerçekleştirildiği ve önceki milletlerin kıssalarının da Yahudiler tarafından hakimiyet altına alındığı görülmektedir. Bu nedenle, ayetin anlamının “Hz. Peygamber ayetleri Yahudi âlimlerden öğrenmiştir” şeklinde olması mümkündür.²³

Ayetin içeriğinde geçen “liye’kûlü” ve “linübeyyinehû” fiillerinin başında bulunan “lâm” edatının kullanımı, belirli bir anlam farklılığını ifade etmektedir. İlk fiil olan “liye’kûlü” ifadesinde kullanılan “lâm” mecaz anlamı ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu bağlamda, ayetteki söz konusu fiil, belirli bir kavramın dolaylı veya metaforik bir biçimde anlatımını amaçlamaktadır. Öte yandan, “linübeyyinehû” fiilinde yer alan “lâm” edatı ise, gerçekliği ifade etme amacını taşır. Bu kullanım, ayetlerin açıklanması sürecinin hakikati yansıtmaya işlevini vurgular. Zira ayetlerin açıklanması, nesnel bir gerçekliği ortaya koyarken, Hz. Peygamber hakkında ileri sürülen asılsız iddialar mecaz bir ifade olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, “linübeyyinehû” kelimesindeki “hû” zamirinin, “el-âyât” kelimesine atıfta bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, ayet, “Biz Kur’ân’ı işte bu şekilde açıklıyoruz” anlamına gelir. Bu açıklama, ayetlerin detaylı bir şekilde yorumlanarak gerçekliğe uygun biçimde anlaşılmasını sağlama amacını taşır.²⁴

Allah, bu ayette, “ayrıntılı açıklama” fiilini kendisine atfetmiş ve bu fiilin başında hakikati ifade etmek amacıyla “lâm” harf-i cerini kullanmıştır. Bu kullanım, vahyin lafızlarla tevdi edildiğine işaret etmektedir, çünkü ayrıntılı açıklama fiilinin Allah’a zafe edilmesi, bu işin failinin doğrudan Allah olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, Kur’ân’ın bu özelliği, ilgili ayette “mufassal” terimiyle ifade edilmiştir. Bu bağlamda, “mufassal” kelimesi, Kur’ân’ın detaylı ve açık bir şekilde açıklanmış olduğunu belirtir ve böylece vahyin lafız haliyle tevdi edildiğini destekleyen bir işaret olarak değerlendirilmektedir.

أَفَعَزَّ اللَّهُ ابْتِغَى حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُمْتَرِينَ

(De ki:) “Allah’tan başka bir hakem mi arayacağım? Hâlbuki size kitabı açıklanmış olarak indiren odur.” Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, Kur’ân’ın gerçekten rabbın tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Sakın şüpheye düşenlerden olma!²⁵

Tabâtabâî ayetle ilgili şöyle söylemiştir:

“Gerçek üzere...” ifadesi, “Rabbın tarafından indirilmiş...” ifadesiyle ilintilidir. Kitabın indirilişinin “gerçek”le olması, şeytanlar tarafından vesvese veya kehanet yoluyla telkin edilmediğinin vurgulanması amacına yönelik olarak dile getirilmiştir. Nitekim bir ayette yüce Allah şeytanların kimi insanlara birtakım sözler fısıldadıklarını anlatmaktadır: “Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi? Onlar, her günahkâr yalancıya inerler.”²⁶ Aynı şekilde

²³ Zemahşerî, *el-Keşşâf ‘an Hakâiki’t-Tenzîl ve ‘Uyûni Ekâvîl fi Vücûhi’t-Te’vîl*, 2/732.

²⁴ Zemahşerî, *el-Keşşâf ‘an Hakâiki’t-Tenzîl ve ‘Uyûni Ekâvîl fi Vücûhi’t-Te’vîl*, 2/732.

²⁵ *Kur’ân Yolu Tefsiri*, 2/459. En’âm 6/114; Bu ayet nüzul sırası olarak 55. sûrede Mekke ortamında inmiştir.

²⁶ *Kur’ân Yolu Tefsiri*.

şeytanların bazı batıl sözleri ilâhî vahye karıştırmaları gibi bir durumun da Kur'ân açısından söz konusu olmadığına vurgulanması da amaçlanmıştır."²⁷

Tabâtabâî'nin değerlendirmeleri, vahyin şeytani telkin ve vesveselerden tam anlamıyla korunmuş olduğunu ortaya koymaktadır. Bu korumanın, vahyin lafzını da kapsadığı vurgulanmaktadır. Özellikle, Tabâtabâî'nin ayette geçen "gerçek üzere" ifadesi üzerinden yaptığı analiz, vahyin lafzının doğrudan Allah ile ilişkilendirildiğini ortaya koyar. Bu çerçevede, vahyin gerçek olarak indirilmesi, lafız ve mana açısından Allah'ın iradesiyle şekillenmesi anlamına gelmektedir. Yani vahyin lafızları ve anlamları, herhangi bir kazaya mahal bırakmadan ilahi bir irade doğrultusunda belirlenmiştir.

Vahyin mufassal, yani ayrıntılı bir biçimde açıklanmış olduğunu ifade eden ayetlerden bir diğeri de En'âm sûresinde yer almaktadır. Ayet şu şekildedir:

وَهَذَا صِرَاطٌ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

*"Bu (din), rabbinin dosdoğru yoludur. Biz öğüt alacak bir kavim için ayetleri tekrar tekrar açıkladık."*²⁸

Zemahşerî, "Sırâtü rabbike müstakîmâ" ifadesini, "Rabbî net, açık ve sarîh yoludur." şeklinde tanımlamıştır²⁹. Yazır ise bu terimi, "Doğru yol, Allah'ın eğilmez, bükülmez ve sarsılmaz yoludur; bu yolun tüm alametleri ve işaretleri vahyin özünde gizlidir." biçiminde açıklamıştır³⁰. Müfessirlerin genel görüşüne göre, dosdoğru yol yalnızca Allah'ın eğilmez ve bükülmez yolu olarak kabul edilir. Bu nedenle, eğilmez ve bükülmez bir biçimde dosdoğru olan bir vahyin yalnızca Allah tarafından belirlenip tevdi edilebileceği sonucuna varılabilir. Konuyla ilgili diğer bir ayet şöyledir:

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

*"Bu Kur'ân Allah'tandır, başkası tarafından uydurulmuş değildir; o, kendisinden önceki kitapları (asıllarını) doğrulamakta ve konulmuş olan hükümleri açıklamaktadır; bunda kuşku yoktur, o âlemlerin rabbindedir."*³¹

Mâtürîdî'ye (öl. 333/944) göre, Kur'ân'ın Allah'tan geldiğine işaret eden iki unsur bulunmaktadır. Birincisi, Kur'ân'ın insan kapasitesinin ve yeteneğinin ötesinde bir nitelik taşımasıdır. İkincisi ise Kur'ân'daki hikmetli ifadeler ve gaybî haberlerdir³². Onun görüşüne göre, beşerî herhangi bir eserin akıldışılık ve tutarsızlık barındırma ihtimali yüksektir. Dolayısıyla o, vahyin insan kapasitesinin ötesinde bir olay olması nedeniyle lafzın ilahi olduğunu savunur.

Ayet, Kur'ân'ın uydurulmadığını ve Allah dışında hiçbir kaynaktan gelmediğini vurgulamaktadır. Kur'ân'ın Allah dışındaki herhangi bir varlık tarafından üretilip, sonradan ona isnat edilebilecek bir metin olmadığı açıkça belirtilmiştir. Bu bağlamda, Kur'ân'ın mucizevi bir özellik taşımasına karşılık, diğer kutsal kitaplar bu tür bir 'caz özelliğine sahip değildir³³. Mucize terimi, insanın yaratma kapasitesini aşan doğaüstü olaylar için kullanılır. İşte Kur'ân'ın bu mucizevi nitelikleri de vahyin lafzen tevdi edildiğinin diğer bir işaretidir. Halbuki eğer Kur'ân, Hz. Peygamber tarafından

²⁷ Tabatabai, *el-Mizan fi tefsiri'l-Kur'ân*, 7/472.

²⁸ En'âm 6/126; *Kur'ân Yolu Tefsiri*, 2/468. Bu ayet nüzul sırası olarak 55. sûrede Mekke ortamında inmiştir.

²⁹ Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzil ve 'Uyûni Ekâvîl fi Vücûhi't-Te'vîl*, 2/742.

³⁰ Elmahlî, *Hak Dini Kur'ân Dili*, 3/514.

³¹ Yûnus 10/37; *Kur'ân Yolu Tefsiri*, 3/103-104. Bu ayet nüzul sırası olarak 51. sûrede Mekke ortamında inmiştir.

³² Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Mâtürîdî Semerkandî Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'ân = Te'vilatu ehli's-sünne* (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2004), 7/67.

³³ Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzil ve 'Uyûni Ekâvîl fi Vücûhi't-Te'vîl*, 3/278.

oluşturulmuş olsaydı, bu onun mucizevi olma niteliğini ortadan kaldırırdı. Nitekim Kur'an'ı diğer kutsal kitaplardan ayıran en belirgin özellik, onun mucizevi bir metin olmasıdır.

Diğer kutsal metinlerin bu tür bir mucizevi özelliğe sahip olmadığına dair Rudolf Bultmann'ın³⁴ görüşleri bu bağlamda önem arz etmektedir. Bultmann, açık şekilde diğer kutsal kitapların 'icaz özelliği taşımadığını öne sürmektedir. Burhanettin Tatar³⁵, Bultmann'ın bu konudaki görüşlerini şu şekilde değerlendirmektedir:

"Bultmann'a göre vahiy, somut bir elbise giyerek kendini muhataba açmak ister. Çünkü ilahi muhtevayı bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermek mümkün değildir. Tanrı'nın ilahi muhtevayı dünyevi formlarda sunmasına "Tanrının ikincil objektivitesi" adı verilir³⁶. Dünyevi formlara ilahi muhtevayı giydiren tanrı, mitolojik bir anlatıma ihtiyaç duyar. Bu sebeple Kitâb-ı Mukaddes'in künhüne vâkıf olabilmek için onu mitolojiden arındırarak kelamı anlamaya çalışmak gerekir. Bultmann'ın mitolojiden arındırma ile kastettiği şey tam olarak budur."³⁷

Görüldüğü gibi Rudolf Bultmann, Kutsal metinleri Tanrı'nın kelamı olarak kabul etmemekte ve bu metinlerin doğası gereği mitolojik unsurlar içerdiğini düşünmektedir. Bu nedenle kutsal kitapları modern insanın anlayışına uygun hale getirmek için "demitolojizasyon" yapmak, yani mitolojik unsurlardan arındırmak gerekir.

Son zamanlarda, Bazı Müslüman araştırmacılar, Bultmann'ın kutsal metinleri mitolojik unsurlardan temizleme yaklaşımına paralel bir yaklaşımın, Kur'an için de gerekli olduğunu ileri sürmektedirler. Bunlar Kur'an metninin Hz. Peygamber tarafından düzenlenmiş olduğunu öne sürerek, metnin mitolojik unsurlar içerdiğini iddia etmektedirler.³⁸ Ancak, bu bilim insanlarının gözden kaçırdığı önemli bir husus bulunmaktadır. O da şudur: Kur'an'ın mitolojik unsurlardan arındırılmasının gerekliliğini ileri sürmeden önce, onun beşer eliyle düzenlendiğine dair ikna edici bir argümantasyon sunulmalıdır. Bu çalışmada sıklıkla vurgulanan husus, Kur'an'ın metin ve nazım biçimlerinin onun ilahi bir kaynağa dayandığını açıkça gösterdiğidir. Ayrıca, Kur'an'ın beşeri müdahalelere maruz kaldığını ve tahrif edildiğini savunan görüşlerin tarihsel verilerle desteklenmediği ve geçerliliğinin tarihsel gerçeklerle ispatlanamayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla, Kur'an'ın metin bütünlüğü ve ilahi niteliği üzerine yapılan tartışmalar, onun tarihsel ve teolojik olarak korunmuş olduğunu ortaya koymaktadır.³⁹ Kur'an vahyi, günümüze kadar herhangi bir tahrif veya değişime uğramamış olup, ilk indiği dönemde Hz. Peygamber'in talimatıyla sistematik bir biçimde vahiy katipleri tarafından yazıya geçirilmiştir ve bu şekilde korunagelmıştır. Vahyin yazıya geçirilme sürecine dair yapılan araştırmalar, bu işlemin büyük bir titizlikle yürütüldüğünü ve Kur'an vahyinin karışmaması amacıyla hadislerin yazımının durdurulduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, vahiy katipliği müessesesinin oluşturulması bu sürecin sistematik bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir. Kur'an, yeryüzüne indiği ilk günden itibaren, yazılı

³⁴ Rudolf Bultmann Kutsal Kitap Hermeneutiği üzerine çok uzun süre araştırmalar yapmıştır. Yaptığı bu araştırmalar onun tarihsel bakış açısına olumlu katkılar sağlamıştır.

³⁵ Bultman'a göre vahiy İsa'nın beden bulmuş cisminde cereyan eden faaliyetleridir. Bu faaliyetler o günün insanı ve o günün dili ile kayıt altına alınarak kutsal metinler meydana gelmiştir. Buradan hareketle Kutsal metinler belli bir zamanda belli bir dil ve kültür öğelerini içinde barındırdığı için tarihseldir. Bu metinleri en doğru şekilde anlayabilmek için barındırdığı kültürden, dilden arındırmak gerekir. Bu ise hermeneutiğin işidir. Kutsal kitap mitolojik unsurlardan arındırıldığı takdirde mesajı evrensel olacaktır.

³⁶ Recep Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy* (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2024), 95.

³⁷ Burnahettin Tatar, *Felsefi Hermeneutik ve Yazarın Niyeti* (Ankara: Vadi Yayınları, 1999), 97-99.

³⁸ Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 97-99.

³⁹ Konuyla ilgili diğer ayetler için bkz.: Hûd 2/1; *Kur'an Yolu Tefsiri*, 3/145-146; Yûsuf 12/111; *Kur'an Yolu Tefsiri*, 3/265-267.

olarak muhafaza edildiği gibi, müslümanlar tarafından hafızalarda da titizlikle korunmuştur. Bu bağlamda, Kur'ân'ın lafzının özgünlüğünü koruma yönündeki çabalar ve bu çabaların sonucu olarak asırlar boyunca değişmeyen bir Kur'ân gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Kur'ân vahyinin ilahi kökenini ve lafzen korunmuşluğunu öne çıkaran çeşitli tefsirler ve dilsel analizler temelinde şekillendirilmiştir. Zemahşerî, Yazır, Mâturîdî, Tabâtabâî gibi klasik ve modern müfessirlerin yorumları ışığında, Kur'ân'ın hem içerik hem de form olarak beşeri müdahalelerden uzak, doğrudan Allah tarafından indirilmiş bir metin olduğu net bir şekilde ortaya konulmuştur. Kur'ân'ın Arapça olarak indirilmesi, Kadir Gecesi'nde nazil olması, Levh-i Mahfûz'da korunması ve ayetlerin ayrıntılı açıklamalarının yapılması gibi özellikler, onun ilahi kaynağına ve özgünlüğüne dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Bu bağlamda, Kur'ân'ın lafzının doğrudan Allah'a ait olduğu ve insan eliyle düzenlenmediği, dolayısıyla beşeri bir müdahaleye maruz kalmadığı görüşü, tefsirlerde sıkça vurgulanmıştır.

Araştırma sürecinde, Kur'ân'ın mitolojik unsurlardan arındırılması gerektiğini savunan modern eleştiriler de ele alınmıştır. Rudolf Bultmann'ın kutsal metinlerin mitolojik içeriğinden arındırılması gerektiği yönündeki görüşlerinin aksine, Kur'ân'ın lafız ve anlam olarak ilahi bir vahiy olduğuna dair İslam düşüncesinde güçlü bir konsensüs bulunduğu tespit edilmiştir. Kur'ân'ın beşeri bir katkıya dayanmayan, doğrudan ilahi bir kaynaktan geldiği ve bu nedenle de onun metin ve nazımının hiçbir şekilde değişime uğramadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma, vahyin sistemli bir şekilde yazıya geçirilmesi ve ezberlenmesi gibi koruma yöntemlerinin, Kur'ân'ın tarih boyunca tahrif ve tağyire uğramadan günümüze kadar ulaşmasını sağladığını göstermektedir. Kur'ân'ın lafzının, Hz. Peygamber döneminde titizlikle korunması, onun ilahi kaynağının en önemli göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, Kur'ân'ın diğer kutsal metinlerden farklı olarak değişmez ve saf bir ilahi vahiy olma niteliğini koruduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, Kur'ân'ın lafzının ve anlamının ilahi bir kaynağa ait olduğunu, beşeri müdahalelerden tamamen uzak kaldığını ve tarih boyunca bu özelliğini koruduğunu güçlü bir şekilde desteklemektedir. Kur'ân'ın özgünlüğü, onun ilahi bir metin olarak kıyamete kadar korunacağına dair inancı pekiştirmekte ve İslam inancının temel bir unsuru olan vahyin ilahi ve değişmez doğasını bilimsel olarak da doğrulamaktadır. Böylece, Kur'ân'a yönelik her türlü akademik inceleme ve tefsir çalışması, onun eşsiz ilahi özelliklerini daha da belirgin hale getirmekte ve Kur'ân'ın insanlık için ebedi bir rehber olarak korunmuş olduğu gerçeğini teyit etmektedir.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Finansman/Funding: Yazar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadığını kabul eder / The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Çıkar Çatışması / Competing Interests: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan eder / The author declare that have no competing interests.

Kaynakça

- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl. *el-Furûku'l-luğaviyye*. Kahire: Dâru'l-İlmi ve's-Sekâfeti li'n-Neşri ve't-Tevzî', ts.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1878.
- Cevherî. *Tâcü'l-luğa*. Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1987.
- Duman, M. Zeki. *Hakk'tan Halka Kelâmullah*. Ankara: Fecr Yayınları, 2018.
- Elmalılı, M. Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'ân Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Eser Yay. ts.
- Fahreddin er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Mefâtihu'l-Gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Hamidullah, Muhammed. *H. Peygamber'in Altı Orijinal Diplomatik Mektubu*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2019.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed et-Tûnusî. *et-Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Dâru Suhnûn, 1997.
- İbn Atıyye el-Endelüsî, Muhammed b. Yusuf. *el-Muharrerü'l-Vecîz*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.y.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvîni el-Hemedânî. *Mu'cemü mekâyisi'l-luğa*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 3. Basım, 1414.
- Kılıç, Recep. *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2024.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*. 1-20 Cilt. Kahire, 1387.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1985.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Mâtürîdî Semerkandî. *Te'vilâtü'l-Kur'ân = Te'vilatu ehli's-sünne*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2004.
- Mukâtil b. Süleyman, Ebü'l-Hasen Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr el-Ezdî el-Belhî. *et-Tefsîru'l-Kebîr*. İstanbul: İşaret Yayınları, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîh-i Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2002.
- Râğib el-İsfehânî, Muhammed b. el-Hüseyin. *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Süleyman, Mukâtil b. *et-Tefsîru'l-Kebîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.y.
- Tabatabai, Muhammed Hüseyin. *el-Mizan fî tefsiri'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1973.
- Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin. *el-Mizân fî Tefsiri'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbûât, 1973.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tatar, Burnahettin. *Felsefi Hermeneutik ve Yazarın Niyeti*. Ankara: Vadi Yayınları, 1999.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre (Yezîd). *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrut: Dâru'l-Garbî'l-İslâmî, 1998.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseyinî. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. Daru'l-Hidâye, ts.

- Zemahşerî, Ebû'l Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzîl ve 'Uyûni Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1998.
- Zerkeşî. *el-Burhân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: Mektebetü Dâri't-Türâs, 3. Basım, 1404.
- Kur'ân Yolu Tefsiri*, ts. <https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/Tekv%C3%AEr-sûresi/5801/1-13-ayet-tefsiri>
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım., 2009.